

УДК 330.3

Кушніренко О.М., д.е.н., доцент,
*ДУ «Інститут економіки та прогнозування
Національної академії наук України»*

РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙНОЇ ЕКОСИСТЕМИ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ПРІОРИТЕТІВ ЄС

Розвиток інноваційної екосистеми України в контексті пріоритетів ЄС набуває стратегічного значення для інтеграції вітчизняних наукових розробок у європейський простір досліджень та інновацій. Гармонізація української політики з принципами Європейського дослідницького простору передбачає посилення взаємодії між наукою, бізнесом і державою, підтримку стартапів, трансфер технологій і розвиток цифрової інфраструктури. Для України така інтеграція відкриває можливості участі у спільних дослідницьких програмах ЄС, зокрема «Horizon Europe», Європейської ради з інновацій, що сприятиме доступу до сучасної інфраструктури, міжінституційних партнерств і міжнародного фінансування. Включення українських наукових установ у Європейський дослідницький простір дозволить підвищити мобільність науковців, адаптувати національні стандарти до європейських, розширити участь у спільних технологічних платформах і проєктах двостороннього інноваційного співробітництва. Орієнтація на пріоритети ЄС – зелений перехід, цифровізацію, сталий розвиток і конкурентоспроможність промисловості відкриває для України можливості залучення інвестицій, спільних проєктів і формування конкурентоспроможної моделі інноваційного зростання. Це питання є одним з головних на порядку денному оновленого стратегічного курсу ЄС, про що наголосила Президент ЄК Урсула фон дер Ляєн [1]. Зокрема, значні успіхи ЄС у розвитку інноваційної екосистеми обумовлені ефективною політикою зі значним фінансуванням дослідницької інфраструктури.

Успішний досвід комерціалізації інноваційних розробок в ЄС сформувався за допомогою широкого спектру інструментів та програм, спрямованих на підтримку інновацій, досліджень та розвитку нових технологій, а також на стимулювання венчурної активності. Засоби підтримки містять фінансову підтримку через гранти, субсидії, податкові кредити та інші форми фінансування. Також активно використовуються інші механізми інституційного сприяння за допомогою створення технологічних парків, інкубаторів для стартапів, акселераторів та інших структур, що сприяють розвитку інноваційного середовища.

Загалом країни ЄС застосовують різні підходи до державної підтримки інновацій. Такі країни як Іспанія, Франція та Німеччина, безпосередньо підтримують інновації підприємств, надаючи їм фінансову та нефінансову допомогу. Інші країни, такі як Фінляндія, використовують опосередковані методи стимулювання інновацій, наприклад, субсидії та податкові пільги. Важливим фактором ефективності державної підтримки інновацій є її передбачуваність. Податкові пільги можуть передбачати зниження податку на прибуток, звільнення від податку на нерухомість або землю тощо. Спрощення адміністративних процедур (отримання дозволів, реєстрації тощо) для підприємств, які здійснюють інноваційні проєкти, є також одним із стимулюючих заходів.

Австрія є однією з країн ЄС, де приватно-публічне партнерство у сфері інновацій розвивається найактивніше. Країна має потужну систему досліджень та розробок, що підтримується як державою, так і приватним сектором. Також уряд Австрії виділяє значні кошти на підтримку інновацій, що використовуються для співфінансування дослідницьких проєктів і для надання грантів та кредитів інноваційним компаніям.

Швеція є однією з країн ЄС, що посідає друге місце у найвищих позиціях у рейтингах інноваційності завдяки реалізації програми «Дослідження і розвиток», що координується Урядовою агенцією систем інновацій Vinnova, в межах якої фінансуються проєкти ДіР для МСП.

Розвиток інновацій є одним із пріоритетних завдань держави у Чехії. Важливу роль у впровадженні інновацій відіграють прямі іноземні інвестиції, які спрямовуються в економіку Чехії, насамперед з країн Європи, США та Азії. Державну підтримку отримують технокластери у вигляді дотацій, а також фінансування окремих робіт.

Франція сформувала власну систему інноваційної інфраструктури, засновану на розвитку так званих “полюсів конкурентоспроможності” – інноваційних кластерів та трансферу технологій.

У Фінляндії підтримка комерціалізації інновацій базується на тісній співпраці між державою, науковими установами та приватним сектором. Ключову роль відіграють державні агентства, зокрема «Business Finland», яке надає гранти, пільгові кредити та консультаційну підтримку стартапам і дослідницьким проєктам. Важливою особливістю є розвинена інноваційна екосистема, що поєднує університети, бізнес-інкубатори, венчурні фонди та технопарки.

Таким чином, інструменти розвитку інноваційної екосистеми у кожній країні можуть відрізнятися своєю специфікою та спрямованістю залежно від етапу життєвого циклу інноваційного процесу. Водночас для України важливо враховувати цю різноманітність підходів, адаптуючи європейські практики до національних умов і стратегічних потреб розвитку в умовах воєнного стану.

Отже, розвиток інноваційної екосистеми України в контексті пріоритетів ЄС є не лише умовою інтеграції у спільний європейський науково-технологічний простір, а й важливим чинником довгострокової економічної стійкості та модернізації країни. Спрямованість на європейські практики управління інноваціями, підтримку підприємництва, розвиток людського потенціалу й цифрових технологій формує основу для підвищення конкурентоспроможності українських розробок на міжнародному рівні. У результаті синхронізація національної інноваційної політики з пріоритетами ЄС відкриває Україні можливість перетворити науку на рушійну силу сталого розвитку, зміцнюючи її позиції як рівноправного партнера в європейській інноваційній спільноті.

Список використаних джерел:

1. President von der Leyen highlights progress in boosting Europe's competitiveness during first anniversary of the Draghi Report. September 19, 2025. URL: <https://nasu-periodicals.org.ua/index.php/visnyk/article/view/14452>